

DEUİFD Türk Kültürünü Mayalayanlar Özel Sayısı / 2021, ss. 629-640.

**İLAHİYAT EĞİTİMİNDE HACI BEKTAŞ VELİ: İLAHİYAT
FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN HACI BEKTAŞ VELİ İLE
İLGİLİ BİLGİ, ALGI VE KARŞILAŞMA ALANLARI***

Mustafa Fatih AY**

ÖZ

Bu çalışmanın temel amacı İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin Hacı Bektaş Veli ile ilgili bilgi, algı ve karşılaşma alanlarını belirlemektir. Bu amaç çerçevesinde hem müfredat hem de müfredatın sahada uygulanışının ele alınabilmesi için çalışmanın yöntemi, karma yöntem araştırma desenlerinden paralel yakınsayan desen olarak seçilmiştir. Çalışma sonucunda katılımcıların büyük çoğunluğunun (%96,3) Hacı Bektaş Veli hakkında çeşitli düzeylerde bilgi sahibi olduğu ve bilgilerinin kaynağının ise büyük oranda (%67,4) okul merkezli (lise ve ilahiyat) olduğu tespit edilmiştir. Ders içerikleri incelendiğinde elde edilen bulgular ile sahadan elde edilen bulgular arasında bir uyum olduğu görülmektedir. Zira, ders içeriklerinde en çok Tasavvuf vb. derslerde yer alan Hacı Bektaş Veli, öğrenciler tarafından da en çok bu dersler aracılığıyla öğrenilmektedir.

Anahtar Kelimeler: *İlahiyat Eğitimi, İlahiyat Eğitiminde Hacı Bektaş Veli, Hacı Bektaş Veli Algısı, İlahiyat Fakültesi Öğrencileri.*

* Yazar; çalışmanın hazırlanması esnasında bilimsel ve etik ilkelere uyulduğunu ve yararlanılan tüm kaynakların kaynakçada belirtildiğini, çalışmanın maddi açıdan fonlanmadığını, çıkar çatışması bulunmadığını beyan etmektedir

** Dr. Öğr. Üyesi, Akdeniz Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, E-Posta: mustafafatihay@gmail.com, ORCID ID: [https://orcid.org //0000-0003-0433-318X](https://orcid.org//0000-0003-0433-318X)

Makalenin Hakemlere Gönderiliş Tarihi : 06/12/2021

Makalenin Hakemlerden Geliş Tarihi : 14/12/2021

HAJI BEKTASH VELI IN THEOLOGY EDUCATION: FACULTY
OF THEOLOGY FACULTY STUDENTS' OF KNOWLEDGE,
PERCEPTION AND ENCOUNTER AREAS WITH HAJI
BEKTASH VELI

ABSTRACT

The main purpose of this study is to determine the knowledge, perception, and encounter areas of the students of the Theology Faculty about Hacı Bektash Veli. Within the framework of this purpose, the method of the study was chosen as a parallel convergent design from the mixed method research designs in order to handle both the curriculum and its implementation in the field. As a result of the study, it was determined that the majority of the participants (96.3%) had various levels of knowledge about Hacı Bektash Veli, and the source of their knowledge was largely (67.4%) school-centered (high school and theology faculty). When the course contents are examined, it is seen that there is a harmony between the findings obtained from the field and the findings obtained from the field. Because most of the course content is Sufism and so on. Hacı Bektash Veli, who takes part in the courses, is mostly learned by the students through these courses.

Keywords: *Theology Education, Hacı Bektash Veli in Theology Education, Perception of Hacı Bektash Veli, Faculty of Theology Students.*

1. GİRİŞ

Hacı Bektaş Veli, Anadolu olarak ifade edilen coğrafyanın barış, kardeşlik, birlik, hoşgörü gibi erdemlerinin oluşmasında önemli rol oynayan abide şahsiyetlerden biridir. Bu nedenle farklı yönleri ile farklı alanlarda çalışmalara konu edilen Hacı Bektaş Veli, günümüzde ise daha çok Alevilik-Bektaşilik tartışmaları ile gündeme gelmektedir. Bu kapsamdaki tartışmaların yapıldığı alanlardan biri de din eğitimidir. Din eğitimi içerisinde Hacı Bektaş Veli, okullarda zorunlu olarak okutulmakta olan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (DKAB) dersleri kapsamında Aleviliğin yer alması ile ilgili tartışmalarda gündeme gelmektedir.

Diğer yandan ülkemizde din hizmetleri faaliyetlerini yürüten ve organize eden kurum olarak Diyanet İşleri Başkanlığı'nın tüm toplum kesimlerine yönelik din hizmetinde bulunduğu bir gerçektir. Bu çerçevede DKAB Öğretmenliği ve Din Hizmetleri olarak her iki hizmet alanının da ihtiyacı olan personeli yetiştiren ilahiyat fakültelerinde verilmekte olan eğitim içerisinde Hacı Bektaş Veli'nin yerinin

incelenmeye değer olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle çalışmanın birinci temel hareket noktası genelde din eğitimi alanı özelde ise ilahiyat eğitimi içerisindeki bir öğrencinin Hacı Bektaş Veli ile ilgili bilgi, algı ve karşılaşma alanlarını tespit etmektir. Bu çerçevede ilk olarak ilahiyat fakültesi ders içeriklerinde Hacı Bektaş Veli'ye yer verilip verilmediği incelenmiştir. Ayrıca İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin, ilahiyat eğitimi sürecinde Hacı Bektaş Veli ile karşılaşma alanları belirlenmeye çalışılarak teori ile pratik arasındaki ilişki de karşılaştırılmıştır.

Çalışmanın ikinci hareket noktası olarak ise Hacı Bektaş Veli hakkında bilgi ve algıların konu edildiği çalışmalar incelendiğinde İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin konu edildiği bir çalışmaya rastlanılmamış olmasıdır. İlgili literatürde farklı örneklerde yapılan çalışmalar olduğu, örnekleri incelendiğinde, öğretmen adaylarının (Yazıcı, 2014, 109), Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi [NHBVÜ] ve Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi [KAEÜ] öğrencilerinin (Şahin, 2014, 180-181), farklı bölümlerde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin (Çifci, 2011, 225; Okur, 2012, 199) olduğu görülürken bir çalışmada ise Türk toplumunda Hacı Bektaş Veli algısı ele alınmıştır (Işık vd., 2010, 179, 181). Çalışmalar bir bütün olarak incelediğinde farklı örneklerde Hacı Bektaş Veli algısının araştırıldığı görülmektedir. Ancak yapılan çalışmalarda algıların örnekleme özgü yapısının ele alınmadığı bir başka deyişle örnekleme algının nasıl meydana geldiği, kaynakları ve nedenlerine ilişkin bir inceleme yapılmadığı görülmektedir. Bu nedenle bu çalışma ile İlahiyat Fakültelerinde verilen eğitimde Hacı Bektaş Veli'nin yeri ve İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin Hacı Bektaş Veli ile ilgili bilgi düzeyleri, algıları ve Hacı Bektaş Veli ile ne zaman ve nasıl karşılaştıklarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

2. YÖNTEM

Bu çalışmada karma yöntem araştırma desenlerinden paralel yakınsayan desen kullanılmıştır. Yakınsayan paralel desen araştırma sürecinin aynı aşamasında hem nitel hem de nicel verilerin toplanıp ayrı ayrı analiz edilmesinden sonra, elde edilen sonuçların birbirini tamamlayıcı şekilde sentezlenmesi veya karşılaştırılmasıdır (Creswell - Plano Clark, 2015, 84). **Nitel Boyut:** Bu boyutta Akdeniz Üniversitesi İlahiyat Fakültesi müfredatı ("Müfredat Dersleri", 13 Kasım 2021) zorunlu ve seçmeli derslerin tamamını kapsayacak şekilde incelenmiştir. Her bir dersin 14 haftalık içeriği tek tek incelenmiştir. İnceleme kriteri

olarak da Hacı Bektaş Veli, Bektaşilik, Bektaşiyeye gibi kavramlar merkeze alınmıştır. **Nicel Boyut:** Bu boyutta verilerin toplanması için anket tekniği kullanılmıştır. Anket formu Akdeniz Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun 04 Ağustos 2021 tarihli toplantısından alınan 09/288 numaralı karar ile toplanmıştır. Çalışmanın örnekleme uygun örnekleme olarak belirlenmiştir. Verilerin analizinde ise betimsel analizler kullanılmıştır.

Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgiler

Araştırmaya 56'sı erkek, 134'ü kız olmak üzere toplam 190 öğrenci katılmıştır. Katılımcıların sınıflara göre dağılımı ise 1. Sınıf:19, 2. Sınıf:38, 3. Sınıf:73, 4. Sınıf:60 öğrenci şeklindedir. Katılımcılardan 121'i İmam Hatip Lisesi, 50'si Anadolu Lisesi, 19'u ise diğer lise türlerinden mezundur. Katılımcıların mezun olduğunda yapmak istediği mesleklere göre dağılım ise, 114 kişi öğretmen, 47 kişi akademisyen, 25 kişi din görevlisi, 4 kişi ise diğer meslekler şeklindedir.

3. BULGULAR

3.1. İlahiyat Eğitiminde (Lisans Programında) Hacı Bektaş Veli

Çalışmanın alan araştırmasının örnekleme Akdeniz Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğrencileri olduğundan dolayı, sahadan gelen verilerin teori ile (lisans programı) karşılaştırılabilmesi için bu çalışmada Akdeniz Üniversitesi İlahiyat Fakültesi lisans programı ve ders içerikleri incelenmiştir.

Lisans programı detaylı olarak incelendiğinde Hacı Bektaş Veli ile ilgili içeriğin olduğu iki zorunlu (her öğrencinin alması gerekli olan ders) dersten biri İslami Türk Edebiyatı dersidir. Haftada 2 saat, teorik olarak planlanan bu ders 2.Sınıf 4. Yarıyıldan itibaren yer almaktadır. Dersin içeriği incelendiğinde ise 6. Hafta içeriğinin Hacı Bektaş-ı Velî ve Türk Kültürüne Etkileri şeklinde olduğu görülmektedir. Diğerleri ise Tasavvuf II dersidir. Haftada 2 saat, teorik olarak planlanan bu ders 3.Sınıf 6. Yarıyıldan itibaren yer almaktadır. Dersin içeriği incelendiğinde ise 5. Hafta içeriğinin Bayramiyye, Bedeviyye, Bektaşiyeye, Çiştîyye şeklinde olduğu görülmektedir ("Müfredat Dersleri", 13 Kasım 2021). Bektaşiyeye şeklinde yer verilen Bektaşilik ile ilgili konu içerisinde öğrencilerin Hacı Bektaş Veli ile karşılaşmaları muhtemeldir. Bir başka deyişle 2. Sınıf 4. Yarıyılı ve

3. Sınıf 6. Yarıyılı başarı ile tamamlayan bir öğrencinin Hacı Bektaş Veli hakkında bilgi sahibi olması beklenmektedir.

Hacı Bektaş Veli'nin ders içeriğinde yer bulduğu diğer dersler ise seçmeli derslerdir. Bu derslerden 3.Sınıf 5.Yarıyılıda yer alan Tasavvuf Düşünürleri (2 saat, teorik) dersi içeriğinin 4. haftasında Hacı Bektaş-ı Veli ve Düşüncesi şeklinde, 3.Sınıf 5.Yarıyılıda yer alan İslam Mezhepleri Tarihi Klasik Kaynakları (2 saat, teorik) dersi içeriğinin 7 ve 14. Haftalar arasında Bektaşilik'in detaylı bir şekilde ele alınmasının planlandığı görülmektedir. 3.Sınıf 6.Yarıyılıda yer alan Türk Düşünce Tarihi (2 saat, teorik) dersi 4. haftasında Hacı Bektaş-ı Veli şeklinde yer almaktadır. Yine 3.Sınıf 6.Yarıyılıda Günümüz İslam Dünyası Dini Akımlar (2 saat, teorik) ders içeriğinde 11 ve 12. Haftada Anadolu'da Alevilik Bektaşilik şeklinde doğrudan, 13 ve 14. Haftada "Türkiye'de Din Eğitimi ve İlahiyat Fakülteleri ve Mezhepler Üstü Yaklaşım" şeklinde verilen içeriğin kaynakları arasında Bektaşilik ile ilgili kaynakların yer aldığı görülmektedir. 4. Sınıf 8. Yarıyıl seçmeli dersleri arasında ise doğrudan Alevilik-Bektaşilik (2 saat, teorik) adıyla bir ders yer almaktadır. Dersin içeriği incelendiğinde Bektaşilik'in tarihsel süreci, düşünce yapısı, farklı coğrafyalardaki durumu gibi konuların detaylı bir şekilde ele alınmasının planlandığı görülmektedir ("Müfredat Dersleri", 13 Kasım 2021).

Akdeniz Üniversitesi İlahiyat Fakültesi programında, Hacı Bektaş Veli'nin yeri incelendiğinde öğrencilerin, ilk olarak 2.Sınıf 4. Yarıyılıda yer alan İslami Türk Edebiyatı dersinde ikinci olarak da 3. Sınıf 6. Yarıyılıda Tasavvuf II dersinde Hacı Bektaş Veli ile karşılaşmaları mümkündür. Bu derslerin zorunlu olduğu düşünüldüğünde Akdeniz Üniversitesi İlahiyat Fakültesi 4. Sınıf öğrencileri ve mezunlarının Hacı Bektaş Veli ile en az iki derste karşılaşması beklenmektedir. Bunun dışında ilgi alanları gibi etkenler ile seçeceği seçmeli derslerde de detaylı bir şekilde Hacı Bektaş Veli ile ilgili bilgi alma ve kendi zihin dünyasını inşa etme imkanı bulmasının mümkün olduğu görülmektedir. Bu değerlendirmelerin öğretim üyeleri tarafından oluşturulan ve fakülte tarafından internet sayfasında paylaşılan içeriğe ("Müfredat Dersleri", 13 Kasım 2021) göre yapıldığını belirtmek yerinde olacaktır. Özellikle seçmeli derslerin açılması konusunda fakülte yönetiminin tercihlerinin de önemli olduğu dikkate alınmalıdır. Ayrıca, bu ders içeriklerinin uygulanma durumunun yanı sıra farklı derslerde, ödevlerde veya örtük program çerçevesinde fakülte

içerisindeki çeşitli etkinlik ve ders dışı faaliyetlerde de öğrencilerin Hacı Bektaş Veli ile karşılaşması mümkündür.

3.2. İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Hacı Bektaş Veli ile İlgili Bilgi, Algı ve Karşılaşma Alanları

Bu bölümde katılımcıların Hacı Bektaş Veli ile ilgili bilgi, algı ve karşılaşma alanlarına ilişkin sorulara verdiği cevaplara yer verilmiştir.

Katılımcıların Hacı Bektaş Veli Hakkındaki Bilgi Düzeyi

Hacı Bektaş Veli hakkındaki bilgi düzeylerinin sorulduğu soruya, katılımcılardan 80'i (% 42,1) sadece adını duydum, 41'i (% 21,6) hayatını biliyorum, 22'si (% 11,6) eser/lerinin adını biliyorum, 36'sı (% 18,9) hakkında yazılan metinleri okudum, 4'ü (% 2,1) en az bir eserini okudum cevabını verirken, 7 katılımcı (%3,7) ise kendisi ile ilgili hiçbir şey bilmiyorum şeklinde cevap vermiştir. Hacı Bektaş Veli hakkında herhangi bir bilgiye sahip olmadığını belirtenlerin (7 kişi) sınıflara göre dağılımı ise 4'ü 2.sınıf, 2'si 3. Sınıf, 1'i 1. Sınıf şeklindedir. Bu 7 kişi Hacı Bektaş Veli hakkında herhangi bir bilgi sahibi olmadığı için diğer sorular sorulmamış ve çalışmanın bu aşamasından sonrasına dahil edilmemiştir.

Hacı Bektaş Veli ile İlgili Bilgi Kaynağı

Hacı Bektaş Veli ile ilgili çeşitli düzeylerde bilgi sahibi olduğunu belirten katılımcılara bilgilerinin kaynağı sorulduğunda, katılımcıların 82'si (% 43,2) Lise derslerim ve/ya lise ders kitaplarım, 46'sı (%24,2) Fakülte derslerim ve/ya ders kitaplarım, 28'i ise (%14,7) Sosyal medya, 27'i ise (%14,2) Tv, film, dizi, belgesel şeklinde cevap vermiştir. Buradan hareketle katılımcıların büyük çoğunluğunun (128 kişi/%67,4) Hacı Bektaş Veli hakkındaki bilgilerinin kaynağının okul merkezli olduğu söylenebilir. Bu durum katılımcıların Hacı Bektaş Veli hakkında bilimsel kaynaklara dayalı bilgileri öğrendikleri şeklinde yorumlanabilir.

Literatürdeki çalışmalara bakıldığında ise bilgi kaynaklarının benzer olduğu anlaşılmaktadır. Üniversite öğrencileri örneğinde gerçekleştirilen çalışmada, Ahi Evran Üniversitesi öğrencileri, Hacı Bektaş Veli ile ilgili bilgilerinin kaynağı olarak ilk sırada kitapları (%21) söylemiştir. Diğer bilgi kaynakları ise sırasıyla hocaları (%20,7) ve arkadaşları (%13,1) şeklindedir. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi öğrencileri ise Hacı Bektaş Veli ile ilgili en çok kitaplardan (%22,7), sonra

sırasıyla arkadaşlarından (%17,6) ve hocalarından (%11,4) bilgi edindiklerini belirtmişlerdir (Şahin, 2014, 181).

Toplum genelinden alınan örneklemden gelen cevaplara göre ise Hacı Bektaş Veli hakkında en çok bilgi alınan kaynağın televizyon (%18,9) olduğu görülmektedir. Sırasıyla diğer bilgi kaynakları ise kitap (%7,7), okul (%6,6), gazete (%2,4), dergi (%2,3), aile (%2,29) ve internet (%1,8) şeklindedir. Katılımcıların % 52,2'si ise Hacı Bektaş Veli hakkında bu araçların tümünden bilgi edindiklerini belirtmiştir (Işık vd., 2010, 180).

Hacı Bektaş Veli hakkında bilgi edinilen kaynaklara ilişkin araştırmalara bir bütün olarak bakıldığında öğrencilerin, çoğunlukla okul merkezli bilgi kaynaklardan (ders, ders kitabı, öğretim üyesi), toplumun ise kitle iletişim araçları ve basın yoluyla bilgi edindiğini göstermektedir. Okul merkezli bilgi kaynaklarının öne çıkması, Hacı Bektaş Veli hakkında bilimsel ve doğru bilgiye erişime imkan tanınması yönüyle oldukça önemlidir. Diğer taraftan başta televizyon olmak üzere gazete, dergi vb. araçların teknolojik gelişmeler ve bilgiye erişim kaynaklarının değişmesinden etkilenmesinin muhtemel olduğu söylenebilir.

Tablo 1. Hacı Bektaş Veli'yi Öncelikle Nitelediği Sıfat

Sıfat	Frekans (N)	Yüzde (%)	Sıfat	Frekans (N)	Yüzde (%)
Mutasavvıf	28	15,3	Pir Hünkar	4	2,2
Alim	21	11,5	Tarikat	4	2,2
Bektaşilik	16	9,9	Allah Dostu	3	1,6
Hoca	8	4,4	Düşünür	3	1,6
İslam Filozofu	8	4,4	Filozof	3	1,6
Veli	7	3,8	Hoşgörülü	3	1,6
Bektaşî	6	3,3	Tarikat Şeyhi	3	1,6
Pir	6	3,3	Anadolu	2	1,1
Şeyh	6	3,3	Derviş	2	1,1
Tasavvuf	6	3,3	Horasan Ereni	2	1,1
Din Adamı	5	2,7	İlim	2	1,1
Sufî	5	2,7	Diğer	12	6,5
Alevîlik	4	2,2	Fikrim Yok	11	6,0
Toplam				183	100,0

Katılımcıların Hacı Bektaş Veli'yi öncelikle niteledikleri sıfatlara bakıldığında çoğunlukla tasavvuf ve Bektaşilik ekseninde olduğu görülmektedir. Katılımcıların Hacı Bektaş Veli'yi nitelemek için kullandıkları sıfatların gerçeklik ile uyumlu olduğu, bu durumun da katılımcıların büyük çoğunluğunun bilgi kaynağının okul (lise ve ilahiyat) olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Ayrıca katılımcıların hiçbiri Hacı Bektaş Veli için olumsuz bir nitelirmede bulunmamıştır. Katılımcılardan 11'i (%6) ise fikrim yok şeklinde cevap vermiştir.

İlahiyat Eğitimi Süresince Hacı Bektaş Veli'den Bahsedilme Durumu

Katılımcıların, İlahiyat eğitimleri süresince Hacı Bektaş Veli'den bahsedilme durumuna ilişkin soruya verdikleri cevaplara bakıldığında, katılımcıların 87'si (%47,5) evet bahsedildi, 96'sı (%52,5) hayır bahsedilmedi yanıtını vermiştir. Katılımcılardan İlahiyat eğitimi süresince Hacı Bektaş Veli'den bahsedildiğini belirtenlerin nerelerde Hacı Bektaş Veli ile karşılaştıklarını belirlemek için çalışmanın bu aşamasından sonra "hayır bahsedilmedi" cevabını veren 96 kişi çalışmanın bu aşamasından sonrasına dahil edilmemiştir.

İlahiyat Eğitimi Süresince Hacı Bektaş Veli Hakkında En Çok Bilginin Nereden/Kimden Öğrenildiği

İlahiyat eğitimleri süresince Hacı Bektaş Veli hakkında en çok bilgiyi nereden öğrendikleri sorusuna katılımcıların 58'i (%66,7) derslerde edindiklerini, 9'u (%10,3) ödev vb. araştırmalarda, 9'u (%10,3) öğretim üyeleri ile sohbet vb. konuşmalarda, 8'i (%9,2) vakıf vb. okul dışı faaliyetlerde, 3'ü ise (%3,4) sempozyum/konferans/seminerlerde şeklinde cevap vermiştir. Bu durum Hacı Bektaş Veli ile öğrencilerin çoğunlukla derslerde veya ilahiyat fakültesi ortamında karşılaştıkları şeklinde yorumlanabilir. Bu durum ise Hacı Bektaş Veli'nin sadece ilahiyat fakültesinin resmi programında değil örtük programında da yer aldığını göstermektedir.

Tablo 2 İlahiyat Eğitiminde Hacı Bektaş Veli'ye Yer Verilen Dersler (4. Sınıf Öğrencilerine Göre)

Dersler	Frekans (N)	Yüzde (%)
Tasavvuf vb. derste	28	46,7
Mezhepler Tarihi vb. derste	5	8,3
İslam Edebiyatı vb. derste	3	5,0
Tasavvuf vb. derste; İslam Edebiyatı vb. derste	3	5,0
Tasavvuf vb. derste; Mezhepler Tarihi vb. derste	2	3,3
Din Eğitimi	1	1,7
İslam Edebiyatı vb. derste; Din Sosyolojisi vb. derste	1	1,7
Tasavvuf vb. derste; Din Sosyolojisi vb. derste	1	1,7
Tasavvuf vb. derste; Mezhepler Tarihi vb. derste	1	1,7
Tasavvuf vb. derste; Mezhepler Tarihi vb. derste; İslam Edebiyatı vb. derste	1	1,7
Türk Düşünce Tarihi	1	1,7
Cevapsız	13	21,7
Toplam	60	100,0

Katılımcılar arasında en çok dersi alan ve ilahiyat eğitimini büyük oranda tamamlamış olanlar 4.sınıf öğrencileridir (60 kişi). Alt sınıflardaki öğrencilerin henüz almadığı derslerde Hacı Bektaş Veli'ye yer verilebilme ihtimali dikkate alınarak, Hacı Bektaş Veli'ye hangi derslerde yer verildiği sorusu 4. Sınıf öğrencilerine sorulmuştur. Katılımcıların birden fazla derste Hacı Bektaş Veli'ye yer verildiğine şahit olabileceği düşünülerek bu soruda katılımcıların birden fazla yanıt vermelerine imkan tanınmıştır. Verilen cevaplara bakıldığında, ilahiyat eğitimi süresince katılımcılar en çok Tasavvuf vb. derste, daha sonra ise Mezhepler Tarihi vb. derste ve İslam Edebiyatı vb. derste Hacı Bektaş Veli'ye yer verildiğini belirtmektedir. Birer öğrenci ise Din Eğitimi ve Türk Düşünce Tarihi derslerinde Hacı Bektaş Veli'ye yer verildiğini belirtmiştir. 4. Sınıfta okuduğunu belirten 13 katılımcı ise bu soruyu cevapsız bırakmıştır.

4. SONUÇ

İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin Hacı Bektaş Veli ile ilgili bilgi, algı ve karşılaşma alanlarının ele alındığı bu çalışma sonucunda katılımcıların büyük çoğunluğunun (%96,3) Hacı Bektaş Veli hakkında çeşitli düzeylerde bilgi sahibi olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların bilgilerinin kaynağı ise büyük oranda (%67,4) okul merkezlidir. Diğer bilgi kaynakları ise kitle iletişim araçları merkezlidir. Bu gruptaki bilgi kaynakları önceki yıllarda yapılan benzer araştırmalarla bir farklılaşmaya işaret etmektedir. Önceki yıllardaki araştırmalarda yer almayan bir bilgi kaynağı olarak sosyal medya öne çıkmakta ve televizyon, gazete, dergi gibi araçlar artık birer bilgi kaynağı olarak belirtilmemektedir. Bu bulgular teknolojik gelişmelerle birlikte bilgi kaynaklarında da bir dönüşüme işaret etmektedir.

Hacı Bektaş Veli ile ilgili algılar incelendiğinde ise, katılımcıların mutasavvıf, alim, Bektaşilik gibi çoğunlukla tasavvuf ile ilgili sıfatları kullandıkları anlaşılmaktadır. Literatürdeki çalışmalarda da benzer sıfatların kullanıldığı düşünüldüğünde ilahiyat fakültesi öğrencilerinin Hacı Bektaş Veli algılarının olumlu olduğu görülmektedir. Bu durumun da bilgi kaynaklarının okul merkezli olmasından dolayı bilimsel bir kaynağa dayanmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Katılımcıların % 47,5'i İlahiyat eğitimi süresince Hacı Bektaş Veli'den bahsedildiğini belirtmiştir. Farklı sınıf düzeyinden katılımcıların yer aldığı örneklemeden elde edilen bu bulgunun, müfredat incelemesinde Hacı Bektaş Veli ile ilgili derslerden ilkinin 4. Yarıyılıda yer almasından kaynaklandığı söylenebilir. Zira katılımcıların ilahiyat eğitiminde Hacı Bektaş Veli ile karşılaşma alanları, verilen yanıtlara göre çoğunlukla ders merkezlidir (%66,7 derslerde, %10,3 ödev vb. araştırmalarda). Bu noktada katılımcıların ilahiyat eğitimi süresince hangi derslerde Hacı Bektaş Veli ile karşılaştıklarını belirlemek için sorulan soruya, eğitimini büyük oranda tamamlamış olan 4.sınıf öğrencilerinin verdiği cevaplar analiz edilmiştir. Bu öğrencilerin cevaplarına göre Hacı Bektaş Veli'ye Tasavvuf vb., Mezhepler Tarihi vb. ve İslam Edebiyatı vb. derslerde yer verilmektedir. Ders içerikleri incelendiğinde elde edilen bulgular ile sahadan elde edilen bulgular arasında bir uyum olduğu görülmektedir. Ders içeriklerinde en çok Tasavvuf vb. derslerde yer alan Hacı Bektaş Veli, öğrenciler tarafından da en çok bu dersler aracılığıyla öğrenilmektedir. Hacı Bektaş Veli ile ilgili algıyı belirlemek için sorulan

Hacı Bektaş Veli'yi öncelikle niteleyen sıfat sorusuna çoğunlukla tasavvuf ile ilgili kavramların cevap olarak yazılmasının, bilgi kaynağı dersin tasavvuf vb. dersler olmasından kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak, İlahiyat öğrencilerinin Hacı Bektaş Veli hakkında büyük oranda bilgi sahibi oldukları, bu bilginin de çoğunlukla kitaplardan edinildiği anlaşılmaktadır. Katılımcıların Hacı Bektaş Veli ile çoğunlukla derslerde karşılaştıklarını ifade etmelerinden hareketle de İlahiyat eğitiminde Hacı Bektaş Veli'ye yer verildiği anlaşılmaktadır. Ancak çoğunlukla tasavvuf vb. derslerde yer alması öğrencilerin Hacı Bektaş Veli'den sınırlı bir alanda haberdar oldukları farklı yön ve alanlarda yeterince istifade edemedikleri şeklinde yorumlanabilir.

KAYNAKÇA

- Creswell, John W. - Plano Clark, Vicki L. *Karma Yöntem Araştırmaları Tasarımı ve Yürütülmesi*. Ankara: Anı Yayıncılık, 2. Basım, 2015.
- Çifci, Selcen. “Bir Grup Yükseköğretim Öğrencisinin Hacı Bektaş Veli’yi Tanıma Düzeyi ve Bektaşilik Hakkındaki Tutumları”. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* 57 (2011).
<https://hbvdergisi.hacibayram.edu.tr/index.php/TKHBVD/article/view/1240>
- Işık, Metin vd. “Türk Toplumunda Hacı Bektaş Velî Algısı Üzerine Bir Çalışma”. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi* 55 (2010).
<https://hbvdergisi.hacibayram.edu.tr/index.php/TKHBVD/article/view/1178>
- Okur, Alpaslan. “Hacı Bektaş Velî ve İlgili Kavramların Tanınabilirlik/Algısı Üzerine Bir Araştırma ve Öğretim Programlarındaki (Meb) Durumu”. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi* 64 (2012).
<https://hbvdergisi.hacibayram.edu.tr/index.php/TKHBVD/article/view/126>
- Öztaşkın, Özlem Bektaş. “Öğretim Programları ve Ders Kitaplarında Hacı Bektaş Velî ve Bektaşilik”. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi* 61 (2012).
<https://hbvdergisi.hacibayram.edu.tr/index.php/TKHBVD/article/view/194>
- Şahin, Ayfer. “Nevşehir Hacı Bektaş Veli ve Ahi Evran Üniversitesi Öğrencilerinin Hacı Bektaş Veli ve Ahi Evran-ı Veli ile Bektaşilik ve Ahilik Algıları”. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi* 71 (2014), 171-196.
- Tanyıldızı, Nural İmîk. “Türk Kültürünün Gençlere Tanıtımında Medyanın Rolü: Hacı Bektaş Velî, Mevlana ve Yunus Emre Üzerine Bir Araştırma”. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi* 59 (2011).
<https://hbvdergisi.hacibayram.edu.tr/index.php/TKHBVD/article/view/477>
- Yazıcı, Hikmet. “Öğretmen Adaylarının Hacı Bektaş Veli ve Bektaşilikle İlgili Temel Bilgi ve Tutum Düzeyleri”. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi* 72 (2014), 109-123.
- “Müfredat Dersleri”. Erişim 13 Kasım 2021.
https://obs.akdeniz.edu.tr/oibs/ogrsis/mufredat_dersleri.aspx